

Dopisi morajo biti frankirani, podpisani in opremljeni s štampiljko dotične organizacije.

Časopis prejemajo le člani strok. organizacij, ki so priključene Strok. komisiji za Slovenijo, in sicer brezplačno.

DELAVEC

STROKOVNI ČASOPIS

— Izhaja 15. v mesecu. —

Uredništvo in uprava:
Ljubljana, pošt. predal 290

Čekovni račun št. 13.562

Telefon interurban št. 3478

Rokopisi se ne vračajo.

Pred največjim mezdnim gibanjem v zgodovini slovenskega delavstva

Akcija v tekstilni stroki

Te dni vlaga centralni tarifni odbor za tekstilno delavstvo, pod predstvom s. Lovro Jakomina, predlog kolektivne pogodbe, ki naj bi bila veljavna za vse tekstilno delavstvo in vsa tekstilna podjetja dravske banovine. S tem dejstvom smo prešli prvo fazo pokreta, ki se je pojavil kar čez noč, kakor izteptan iz tal in se je razširil kot mogočen val v vse tekstilne tovarne v vseh krajih Slovenije.

V nekaj kratkih mesecih je zajela ta akcija vse tekstilne centre v Ljubljani, Kranju, Trzinu, Mariboru, Št. Pavlu, Celju, v Grosupljah itd., tako, da stoji danes največja armada strokovno organiziranega delavstva, ki se je kedaj v Sloveniji enotno borila, na nogah. Brez svojcev šteje ta armada čez 14 tisoč tekstilnih delavcev in delavk, če bi pa prišli še svojci, bi pa lahko rekli, da je s tem mezdnim gibanjem neposredno prizadetih kakih 20—30 tisoč ljudi.

Vsa ta ogromna množica se dobro zaveda, da sklenitev enotne kolektivne pogodbe ne bo šla brez težav in odpora na nasprotni strani. Saj so podjetniki že sedaj, ko je šlo samo za zbiranje moči, storili vse, kar je bilo v njihovih močeh, da še v zadnjem trenutku preprečijo koncentracijo delavstva te stroke in mu že pred pričetkom te akcije vlijejo v kosti strah in malodušje. Najzgovornejši primer njihovega odpora se je pokazal v samem Celju, kjer je akcija zajela tri tovarne: Bergman, Elko in Metko, in kjer so morali delavci v vsakem posameznem slučaju groziti s stavko in tudi stavkati, da so si izvojevali pravico do organiziranja.

Tekstilni fabrikantje so imeli dosedaj z določanjem plač kaj lahko delo. V tekstilnih tovarnah, kjer so bili delavci in delavke organizirani, so kazali lepo lice in pri vsaki najmanjši zahtevi po izboljšanju delovnega položaja ugovarjali in se izgovarjali, da iz konkurenčnih razlogov ne morejo, čeravno bi radi, ugoditi delavskim težnjam, ker bi sicer one tovarne, kjer delavstvo ni organizirano, jim odvzele trg za razpečavo svojih izdelkov, ki bi bili cenejši, nego njihovi. V onih tovarnah pa, kjer delavstvo ni bilo organizirano, jim pa niti tega ni bilo treba. Kazali so samo strog obraz in grozili, da bodo uničili vsakega posameznika, ki bi hotel v njih tovarni zaposleno delavstvo organizirati. Seveda so imeli

gospodje lepo porazdeljene vloge in so bili oni gospodje, ki so imeli v svojih obratih organizacijo, prav hvalježi tistim svojim kolegom, ki te nadloge niso poznali, saj so imeli baš radi teh okoliščin vedno pri roki tehten izgovor, da položaja svojih tekstilcev kljub svojemu »usmiljenemu« srcu niso v stanju izboljšati, ker jim to ne dopuščajo konkurenčni razlogi.

Te čarobne idile je sedaj konec. Treba bo vzeti v roke svinčnik in tako kalkulirati, da bodo delavci in delavke pri svojem delu toliko zaslužili, da jim ne bo treba prosjati sorodnikov za podporo in vzdrževanje. Postavljeno mora biti načelo, da mora vsakdo, ki dela osem ur, toliko zaslužiti, da bo pošteno prehranjeval sebe in svoje, da se bo dostojno oblačil in da mu bo še kak dinar ostal za njegove kulturne potrebe.

Pri tem mezdnem gibanju bo igrala važna vloga tudi državna oblast in javno mnenje. Zato si moramo ogledati ta pokret tudi iz vidikov splošnih narodnih in državnih koristi. Mirno lahko v naprej pričakujemo, da bodo podjetniki in njih agentje storili vse, kar je v njihovih močeh, da podtaknejo temu gibanju kake drugačne cilje. Pri škandaloznih plačah, ki jih izplačujejo svojemu delavstvu, bo šlo to sicer težje izpod rok, prav pa je, če že takoj pri začetku alarmiramo javnost in merodajne faktorje s pravilnimi podatki, da ne bo kasneje, če bo akcija po neuvidevanju na nasprotni strani dobila ostrejšo obliko, prav nikakih dvomov, na kateri strani leži krivda.

Tekstilna industrija se je v Sloveniji, razen par predvojnih izjem, razvila v povojni dobi kot gobe po dežju. Ta razvoj je bil mogoč samo zato, ker je država čutila potrebo, da se kolikor toliko osamosvoji od uvoza tujih tekstilnih izdelkov. V ta namen je bila vpeljana visoka zaščitna carina, ki je omogočila tekstilnim tovarnam izredno bogate zaslužke in jih s tem privabila, da so pričeli graditi tovarne. Do tu je vse prav in dobro, kajti, če imajo druge države pravico pospeševati svojo industrijo, imamo to pravico gotovo tudi mi. Zgrešeno je bilo samo eno dejstvo, ki ga je težko odpustiti onim faktorjem, ki so vodili gospodarsko politiko države v preteklih letih. Pozabili so pri tem, ko so s carinsko zaščito omogočili tekstilnim tovarnarjem sijajne zaslužke, tudi staviti

pogoj, da morajo od visoke zaščitne carine dobiti tudi delavci človeka vredne plače. Le tako se je mogel zgoditi ta absurd, da so tekstilni tovarnarji pri ogromnih dobičkih, ki jih je dala zaščitna carina, do samega mozga izsesali svoje delavstvo.

Temu početju je težko dati pravo ime in v prihodnjih letih, ko zmaguje povsod na svetu ljudski pokreti, se bo pravilno označilo tako dejanje

z. t. Zato nič ne dvomimo, da bo vsa javnost, to je tista javnost, ki je morala radi zaščitnih carin dražje plačevati tekstilne izdelke in je s tem z njeno pomočjo ustvarjena tekstilna industrija — z vso težino stala na delavski strani in bo podprla zahteve tekstilnega delavstva.

Ogromni profiti, ki jih je delala tekstilna industrija, so že davno prekoračili investicijske potrebe za gradnjo tovarn in nabavo strojev. Velikanske vsote, ki so jih zaslužili tekstilni fabrikanti, se liki veletoku iztekajo v privatne šatule teh fabrikantov. In ker je večina teh fabrikantov inozemcev, bi bilo lahko dokazati, da se veletok njihovega zaslužka izteka čez državne meje v tuje države. Tekstilna industrija bo, če se delavskim zahtevam ne ugodí, skupnosti in državnemu ter ljudskemu občestvu prej škodovala kot koristila, kajti ogromni kapitali, ki se izžamejo iz jugoslovanskih konzumentov, in iztekajo v denarne zavode drugih držav in mesto, da krepke, še uničujejo našo narodno valuto in našo narodno gospodarstvo.

Kr. banska uprava in njeni podrejeni organi, ki so sprejeli te dni spomenico centralnega tarifnega odbora tekstilnih delavcev in predlog skupne kolektivne pogodbe, bodo vedeli, kaj jim je storiti, da bodo zaščitili državne in narodne dobrine, za kar so postavljeni. Vsa naša javnost, posebno pa vse kategorije delavstva in nameščenstva, ki so organizirani v našem pokretu, bodo pa podprli zahteve tekstilnega delavstva z vsemi svojimi silami.

Tekstilni delavci in delavke širom cele naše pokrajine naj vedo, da so njihove zahteve naše skupne zahteve in naj se ne ustrašijo nobenih groženj, nobenih izmikanih, temveč naj gredo čvrsto in močito k svojemu cilju. Naj bo konec podkopavanja njihovega zdravja in naj bo konec rušenja skupnih gospodarskih temeljev vsega našega ljudstva.

dnevno delo zaslužila komaj Din 16 na dan. Od tega zaslužka morajo dati za svojo skupno hrano dnevno od 5—6 Din. Povdarjam, da je to najskromnejša hrana. Ljudje so večinoma kadilci, ki porabijo najmanj Din 2.— dnevno za cigarete. Nadalje ima mesec 30 in 31 dni, od katerih radi nedelj in vsled slabega vremena najmanj 8—10 dni ne delajo. Zaslužek 20 dni po 16 Din znaša 320 Din mesečno; od tega odbijemo 30 × 5 × 2 znaša Din 210 samo za hrano in cigarete, ostane mu mesečni zaslužek, če odbijemo še bolniško zavarovanje in davek komaj Din 100. In s temi 100 Din naj sedaj ta delavec oblači sebe, skrbi za svojo družino in še pri tem naj kaj prihrani, da bo imel za tiste zimske mesece, ko so zunanja

dela nemogoča. To so številke, ki morajo vsakega vsaj količkaj kulturnega človeka prestrašiti. Zato ni čudno, če so delavci, zaposleni na tej progi, pred kratkim stopili v stavko, da si pribore višje mezde. Stavkati so morali 1 teden, da so dosegli zvišanje mezd od 0.25 do 1.— Din na uro. Ali je to sedaj dovolj? Še daleč ne.

Pa se sliši danes mnogokrat kritika, da brezposelni ne marajo delati, da še tiste vrednosti ne napravijo, ki jo dobijo plačano itd. Za ugotovitev resničnosti navedenih trditev bi bilo treba najprej tiste, ki to govorijo in sili od strani gledajo, postaviti na mesto brezposelnih in bi potem videli, koliko bi oni napravili za tako plačo. Res je, da so tudi med brezposelnimi izjeme, ki spadajo pod kritiko. Ali sedaj nastane vprašanje: kdo ubija voljo in veselje do dela onim 98 odstotkom, kateri so bili pridni, dokler jih ni usoda vrgla med brezposelne, na delo pri teh nesramno nizkih mezdah. Gotovi trde, da niso dela vajeni, da jih kdo hujska itd. Vedno se najde kak izgovor, samo, da krivci ostanejo brezposelni.

Nikdo od merodajnih pa noče priznati, da je glavna krivda nevolje do dela brezposelnih na **pre nizkih mezdah**. Ko delavec vidi, da mu donos njegovega dela ne donša niti toliko, da bi se mogel vsaj skromno preživljati in oblačiti sebe in svojo družino, pa mora zgubiti veselje tudi do dela. Da, tu se bo moralo nekaj ukreniti, če hočemo, da bodo javna dela res v blagor gospodarskega napredka in ne samo suženjstva za brezposelne. **Plače zaposlenih pri javnih delih se bodo morale zvišati.**

Borbe jeseniških kovinarjev

Že od leta 1932 bije jeseniško kovinarsko delavstvo pri Kranjski industrijski družbi boj za uveljavljenje svojih ekonomskih in zaščitnih pravic ter za prestiž delavskih zaupnikov. Ta borba, ki je rodila tudi lanskoletno stavko, se z dneva v dan bolj zaostrojuje. Jasno je, da nam je ta borba vsiljena, kar lahko razsodi javnost iz sledečih slučajev:

Z zapisnikom z dne 31. marca 1932 se je ravnateljstvo KID zavezalo, da bo izdelalo nov delovni red s sodelovanjem delavskih zastopnikov. Letos, t. j. po preteku 4 let, je podjetje izdalo delovni red, neoziraje se na predloge zaupnikov ali zastopnikov organizacij.

Z zapisnikom o zaključku lanske stavke se je podjetje zavezalo voditi razprave za izpolnitev kolektivne pogodbe na podlagi člena 5. in 15. kolektivne pogodbe in na podlagi vloženih predlogov. Ta pogajanja pa so se morala naravnost izsiliti in so se šele po dvakratnem razbitju delno zaključila, nekatere točke pa so še danes ostale nerešene. Značilno pri vsem tem je pa to, da podjetje vsako malenkostno spremembo v obratih in celo pri vsakem iz Bistrice v Rožu uvoženem in v obrat stavljenem stroju (čeprav zastarelega sistema) smatra za tehnično in organizatorno izpopolnitev obrata in se hoče na podlagi tega okoristiti s spremembo kolektivne pogodbe na škodo delavskih akordnih mezd, medtem ko rešitve mezd za novo vpeljana dela v nedoglednost zavlačuje.

S finančnim zakonom za leto 1936-37 so naši vrli narodni zastopniki v Beogradu izglasovali tudi delno ukinitve § 219. obrtnega zakona, kar znači povečanje profita angle-

J. Arh:

Vprašanje mezd brezposelnih

Vedno večje naraščanje števila brezposelnih ni samo postavilo vprašanja, kam z njimi, kje jih zaposliti, temveč tudi glavno, kakšne zaslužke bodo morali imeti, da bodo mogli preživljati sebe in svoje družine. Zakaj daleč ni dovolj, če nekdo reče: izposlovali smo sredstva za velika javna dela kjer bodo naši brezposelni dobili delo in zaslužek. Žal, da se je to naziranje v velikem delu naše meščanske javnosti tako utrdilo, da vsak le misli, glavno je, da se brezposelne zaposli, pa je dobro.

Kako pa to v praksi izgleda, tega si pa ti ljudje niti ne morejo predstavljati. Vzemimo konkreten pri-

mer, koliko je bilo pisanja v naših meščanskih listih, kako se bo odpoglo bedi brezposelnih, če se bo pričelo z gradnjo železniške proge Št. Janž—Sevnica. Res je do tega že prišlo. Proga se gradi. Nad 750 delavcev je zaposlenih. Pri zaposlitvi so gledali, da ne pridejo v poštev brezposelni iz revirjev, temveč oni, od katerih mislijo, da imajo manjše socialne potrebe. Nastavili so mezde težakom Din 1.60—2.25 na uro in kvalificiranim minirjem Din 2.50 do 3.— na uro.

No, in sedaj pa pogledimo učinek teh mezd na delavca. Pri težkem napornem delu jih je večina na 10 urno

škemu in francoskemu kapitalu v Mežici in Trbovljah ter vsem onim podjetjem, ki so podrejeni zavarovanju njihovega delavstva pri bratovski skladnici. Kljub temu, da se te po § 219. obrt. zakona priznane prejemke zavarovalo na ta način, da se jih je vključilo v člen 2. naše kolektivne pogodbe, je podjetje brez vsake predhodne odpovedi kolektivne pogodbe z razglasom po obratih enostavno napovedalo ustavitve plačil v slučaju bolezni ali nezgode. Pri tem si je podjetje izmislilo trditev, da je bilo pri razpravi dogovorjeno tako, da velja čl. 2. kolektivne pogodbe samo dotlej, dokler je v veljavi § 219. obrt. zakona. Temu nasprotno pa moramo ugotoviti, da se je pri razpravah ravno radi tega pustilo na osnovnih mezdah in da so bile ravno radi tega določene posebne in enotne nadomestne mezde, kar je ravnateljstvo to motiviralo z datjavami po § 219. obrt. zakona.

Ob opustitvi elektroodnih izdelkov na Dobravi so se vršile večkratne intervencije glede zaposlitve dobavskoga delavstva v obratih na Jesenicah ali Javorniku in se je ravnateljstvo končno dne 28. febr. t. l. zavezalo z izjavo, da bo to delavstvo pri prihodnjih sprejemih v delo v prvi vrsti vpoštevano. Od takrat pa do danes je bilo že mnogo novih delavcev sprejetih v delo, pri čemur pa niso bili dobavski delavci vpoštevani.

Delavski zaupniki imajo spričo takih nekorektnosti organov podjetja pri izvajanju pogodb, zapisnikov

in dogovorov skrajno težko stališče, zlasti še, ker se jih pri intervencijah cinčno in izzivalno zavračuje ter se je le čuditi, da pri takem postopanju in preziranju zaupnikom ne odpovedo živci in dobra volja.

Omembe vreden je tudi slučaj, ko sta delavska glavna zaupnika iz Jesenic in Javornika ss. Perko Vencelj in Kralj Ignac intervenirala pri ravnateljstvu radi odpusta 4 delavcev ter sta pri tem opozarjala na ogorčenje delavstva na Javorniku, je ravnateljstvo tolmačilo to za njuno grožnjo in s to motivacijo predlagalo banski upravi za njuno razrešitev od zaupniške funkcije, češ, da sta prekoračila svoj delokrog. Oba imenovana sta bila na podlagi tega zasljučana pri upravni oblasti I. stopnje v Radovljici in le slučaj, da sta isti intervenciji prisostvovala dva in tako izpričala, da se je izjave zlonamerno potvrdilo, je pripisovati, da se nakana podjetja ni posrečila. Kakor smo informirani, je banska uprava na podlagi teh zasljučanj baje Kranjski industrijski družbi odgovorila, da sta omenjena glavna zaupnika vršila svojo zakonito dolžnost in se je na podlagi tega predlog podjetja tudi zavrnilo.

Navedeni slučajji dovolj zgovorno dokazujejo dobro organiziran načrt podjetja, da v prvi vrsti zlomi delavske zaupnike, po zlomu teh pa bi prešlo k napadu na vse socialne in gospodarske pridobitve jeseniškega delavstva, proti čemur pa se bomo vsi z vso odločnostjo tudi borili.

Kovinar.

(Iz glavnega glasila Narodne Odbrane.)

Strupeni plini

Pred kratkim je izdal znani strokovnjak Urih Majer svojo študijo »Kemično orožje«.

Danes je različnost uporabe plinov tako velika, a različne kombinacije teh strupenih plinov tako številne, da lahko mirno trdimo, da so ostali plini poseben vojni red tako kot pešadija, avijacija in artilerija. Bojno-kemične priprave se vrše v državah v največji tajnosti in so dosegle ogromne uspehe. Dočim se po edini izumi drugih vrst vojnega orožja ne morejo skriti pred sovražnikom, in je n. pr. popolnoma nemogoče očuvati v tajnosti graditev križarke ali trdnjave, se morejo kemijski izumi obdržati v največji tajnosti prav do kraja. Poleg teh lastnosti pa so strupeni plini v poedinih primerih tudi še v drugem oziru v veliki premoči nasproti drugim orožjem. Tako n. pr. je krogla ki je enkrat padla na zemljo, brez vsake nevarnosti, dočim strupeni plini v vsakem trenutku delujejo in uničujejo vse, kar se nahaja na zemlji, večkrat celo še po nekaj dneh. Danes strupeni plini prodirajo skozi zemljo in najdejo pot v najmanjše razpoke. Z njimi je mogoče pokriti neke velike površine, morejo se metati tudi na veliko daljavo globoko v ozadje fronte.

Italijanski general Due trdi, da so strupeni plini sposobni ustvariti popolnoma nove oblike bojevanja in popolnoma spremeniti današnje taktiko in strategijo. Vojska v Abesiniji je to tudi najbolje dokazala. Italijanski avijoni so metali na ogadenski fronti dnevno 400 bomb s strupenimi plini, od katerih je bila vsaka izmed njih težka 50 kg. Na ta način so Italijani odsekali ves teren za abesinsko fronto globoko v ozadje, presekal in onemogočili so vsako gibanje čet in strli odpor Abesincev. Po tem plinskem napadu so motorizirane čete mogle nemoteno prodirati in osvajat postojanke Abesincev brez vsakega odpora. Na Soči so od 24. do 27. oktobra 1917 strupeni plini uničili in demoralizirali cele armade. Znan je tudi slučaj 5. angleškega korpusa za časa ofenzive v mesecu marcu na fronti Kroasil in Le-Fer. Angleške čete so bile napadene s strupenimi plini in njihov odpor je bil zlomljen neke vsled delovanja plina samega, temveč tudi vsled iznemoglosti angleških vojakov, ki so morali nositi plinske maske osem dni neprestano. Strupeni plini so torej eno najstrašnejših pa tudi najbolj zahrbtnih orožij.

Danes se proizvajajo strupeni plini v ogromnih množinah. Posebno mnogo se proizvaja klor, arzenika, sumpora, sumporne kisline, azota, anilinskih barv itd. Samo klor so v preteklem letu napravili v Ameriki 600.000 ton, v Nemčiji 150.000, v Franciji 100.000, v Angliji 100.000, na Poljskem 100.000 ton, daš je dejanska potreba po kloru v teh državah daleč izpod polovice teh količin. Japonska je vrgla na svetovni trg ogromne količine umetne svile, ki je danes nujno potrebna za kemično vojno. Letna produkcija azota na Japonskem znaša 480.000 ton. Nemška kemična industrija zaposluje danes s a m o 8.800 kemičnih inženjerjev.

Urih Majer trdi v svoji knjigi, da je delovanje kemičnih vojni sredstev že mnogo omiljeno vsled visoko razvite tehnike in novih sredstev, ki so se izumili v obrambo proti strupenim plinom. V tem pogledu sta dosegli posebno lepe uspehe Amerika in Anglija. V vseh državah se mrzlično dela na ustvarjanju novega obrambnega orožja in novih kemijskih sredstev proti strupenim plinom. Našli so se novi tipi in sistemi za ugotavljanje in odkrivanje strupenih plinov, nove zaščitne obleke in maske, kakor tudi sredstva za nevtraliziranje in razplinjevanje terena zastrupljenega s tem strašnim vojnim sredstvom.

Istovrstno pa se dela tudi s polno paro na ustvarjanju novih strupenih plinov. Tudi se je izgradil nov 16 cm metalec plinskih bomb, ki vrže granato s 6 kg fosgena na daljavo 3500 metrov.

Zračno-kemijska ofenzivna sredstva bodo gotovo igrala v bodočih vojnah veliko vlogo. Avijacija bo uporabljala bombe, polnjene z različnimi arzeni, fosgeni in iperiti. Ti strupeni plini se uporabljajo tudi za umetno meglo. Prav tako bodo tudi ročne granate v bodoči vojni mnogo uporabljeno orožje. Polnjene bodo z različnimi arzeni, bromacetoni, cilibromitom, klor-acetofenom itd.

Temelj kemične vojne pa bo gotovo v iperitu, katerega so Nemci v svetovni vojni uporabili okoli 5 tisoč ton. Kapaciteta nemške kemične industrije je ogromna. V pol leta more izdelati 30 tisoč ton iperita.

Da se more ustvariti vsaj približna slika strašnega razdejavanja, ki ga napravi ta strup, navajamo le en primer: S 30 g iperita se more zastrupiti in uničiti en kvadratni meter površine. S 30 tisoč kg iperita se more

teoretično spremeniti v popolno puščavo milijon kvadratnih metrov površine.

Tudi fosgen je zelo važen strupen plin, ker je njegovo delovanje trenutno ter služi tudi za polnjenje artilerijskih in avijonskih bomb. Vendar pa je obramba proti fosgenu zelo lahka. Danes se meša fosgen s kloracetonom in bromacetonom. S to kemično kompozicijo so Nemci 22. in 23. junija 1915. prisilili popolnoma francosko artilerijo k molčanju. Iz 336 topov so izmetali takrat 110 tisoč plinskih granat.

Bojni plini se dele na štiri skupine. Prvič: fosgen, cianvodikova kislina in klorpikrin, ki se vsi uporabljajo za metalec plinskih bomb. Druga skupina: kloracetoni, metildiklorarzen, perklormerkantan in etilklorarzen, ki se morejo uporabljati pri artileriji, minah in ročnih granatah. V tretjo skupino spadajo: luizit, benzilbromid, bromosilizijonit in iperit, ki se širi tudi v vodi, ali se ne raztaplja. Uporabljajo se za mine, bombe, avijacije in zastrupljanje obširnih terenov. V četrto skupino spadajo: kloracetofen, difenilcianarzen,

adamzit, ki se uporabljajo za umetno meglo. Vse to so poznani strupeni plini, za katere vemo, da se proizvajajo.

Proizvodnja plinov je ogromna. V sami Nemčiji je danes 7.682 kemičnih tovarn z 294.111 delavci. Ne smemo pa pozabiti, da je možnost asimilacije kemične industrije v vojne svrhe zelo lahka. Tako n. pr. se anilinska barva, ki se izdeluje v mirni dobi, uporablja za adamzit in druge strupene pline. Acetilen in žveplo sta osnova za iperit.

Poslednji zračno-kemični manevri v Nemčiji s strupenimi plini in kemičnimi četami so, kakor poroča časopis »Gasschutz und Luftschutz«, popolnoma uspeli. Organizirana je posebna kemijska izvidniška služba in odredi za razplinjevanje terena in objektov.

Poleg Nemčije in Italije se danes posebno pripravljata na kemično vojno tudi Poljska in Japonska.

Pripomba uredništva »Delavca«: Zgornji članek prinašamo v informacijo našim čitateljem, ki se bodo po prečitavanju z nami vred vprašali: Kdaj bo postal svet pameten?

BELEŽKE

Maksim Gorki

Smrt tega duševnega velikana je začutil ves duhovni svet, zlasti proletarski, z občutki mornarjev, katerim je sredi temne viharne noči nadomoma ugasnil bleščeč svetilnik, ki jim je kazal zanesljivo pot iz viharne morja v varno pristanišče. Res je, da ga je zavrtna bolezen vsa zadnja štiri leta trgala od aktivnega dela, toda vsaj v najvažnejših prilikah, kadar je bila najbolj potrebna manifestacija močnega duha je bil — daši bolan — vendar na svojem mestu — na svetilniku.

Ruska literatura je imela mnogo velikanih. Toda karakterjev, kakor je bil Gorki, pa nobenega. Naj ne bomo napačno razumljeni. Ne mislimo na neznačajnost povprečnih ljudi. V mislih imamo ono trdoto karakterja, ki jo imajo lahko le vse objemajoči duhovi, ki pa stoje z obema nogama na tej zemlji, na taki, kakršna je.

Večina ruskih pisateljev je preklivala v starosti, kar je pisala v mladosti. Mogoče je Gorki poleg Lermontova edini ruski pisatelj, katerega ni nikoli zapustil ponos razuma in ki ni klecnil od ljudskega pisatelja k carju-samodržcu.

Širok in globok duh se seveda ne peča s krivuljami dnevne politike.

50 milijonov za vodovode, Slovenija dobi 2,6 milijona

Kakor znano, je dovolil ministrski svet kredit v višini 50 milijonov Din za gradbo vodnjakov in kapnic. Sedaj je bilo objavljeno, kako se bo ta vsota uporabila v posameznih banovinah. Skupno se bo zgradilo v 347 občinah 225 vodnjakov in 360 kapnic. Posamezne banovine bodo prejele (v milijonih Din): dravska 2.66, savska 5.9, vrbaska 2.61, primorska 6.72, drinska 2.04, zetska 6.0, donavska 0.7, moravska 3.15 in vardarska 4.18 milijona Din. Poleg tega se bo uporabilo še za vodovod

v Cetinju 8 milijonov Din in ravno toliko za skupni vodovod v dalmatinskem Primorju.

Po številu prebivalstva bi morala dobiti Slovenija okoli 6 milijonov, po svoji davčni moči pa še neprimerno več. Res je sicer, da nekateri kraji v naši državi trpe zaradi pomanjkanja vodovodov, a tudi v Sloveniji je takih mnogo in imamo celo mesta, ki so brez vodovodov. Zato tudi nad to razdelitvijo ne moremo biti navdušeni.

Naše narodno gospodarstvo v maju 1936

(Po statistiki OUZD v Ljubljani.)

Zaposlenost delavstva v konjunktturnem pogledu tako rapidno napreduje kot pred svetovno gospodarsko krizo, to je do sredine leta 1930. Celokupni letni prirast vseh industrij znaša + 6.861 delavcev ali + 8.52%. Na prvem mestu so gradnje nad zemljo (visoke gradnje) z letnim diferencialom + 2.128 delavcev. Sledijo nadalje: tekstilna industrija z letnim diferencialom + 1643 delavcev, industrija kamenja in zemlje + 982, kovinska industrija + 589, gradnja železnic, cest itd. (javna dela) + 597, oblačilna industrija

+ 312 itd. Največji letni padec izkazuje gozdno-žagarska industrija, in sicer — 122 delavcev ali — 1.85%. Temu so brez dvoma vzrok gospodarske sankcije napram Italiji.

Tudi v sezijskem pogledu zaposlenost lepo napreduje. Enomesečni prirast znaša v celoti + 4.057 delavcev. Na prvem mestu so gradnje nad zemljo z mesečnim diferencialom + 1683 delavcev itd.

Podrobnejše stanje in razvoj posameznih industrij v konjunktturnem in sezijskem pogledu je razviden iz sledeče tabele:

Tek. št.	Industrijske skupine	Povprečno št. zav. delavcev v V/36	Prirast »+« od maja 1935 absol. v %	ozir. padec »-« od aprila 1936 absol. v %
1.	Poljedelstvo	546	— 8	+ 33
2.	Javni promet	652	+ 45	+ 29
3.	Zasebno prometno podjetje	675	— 74	— 28
4.	Rudarstvo	12	— 1	—
5.	Industrija kamenja in zemlje	5.236	+ 982	+ 858
6.	Kovinska industrija	6.822	+ 589	+ 68
7.	Gradnja prevoznih sredstev	346	+ 13	+ 1
8.	Kemična industrija	1.946	+ 73	+ 15
9.	Centrale za proizvodnjo sile	436	— 59	+ 9
10.	Tekstilna industrija	13.947	+ 1643	+ 25
11.	Industrija papirja	2.063	+ 125	+ 69
12.	Industrija kože in gume	1.785	— 33	— 5
13.	Predeleovanje kože in njenih surog.	2.859	+ 53	+ 10
14.	Gozdno-zagarska industrija	6.473	+ 122	+ 508
15.	Predeleovanje lesa in rezbarstvo	3.345	+ 45	+ 96
16.	Industrija hrane in pijače	3.852	+ 246	+ 25
17.	Tobačna industrija	939	+ 40	+ 1
18.	Gostilne, kavarne in krčme	3.091	+ 44	+ 43
19.	Oblačilna industrija, čiščenje	4.812	+ 312	+ 83
20.	Gradnja železnic, cest in vod. zgradb	2.833	+ 597	+ 609
21.	Gradnje nad zemljo (visoke grad.)	5.852	+ 2128	+ 1683
22.	Grafična industrija	1.138	+ 2	+ 2
23.	Higijena	1.915	+ 186	+ 67
24.	Občinski obrati	1.932	+ 148	+ 3
25.	Trgovina	3.521	— 49	+ 37
26.	Denarni in zav. zavodi, smostoj. pis.	470	+ 95	+ 3
27.	Gledališča, svobodni poklici, razno	1.188	+ 31	+ 1
28.	Hišna služinčad	8.742	—	+ 23
Skupaj		87.428	+ 6861	+ 4057

STROKOVNI VESTNIK

STROKOVNA KOMISIJA IN KMO

Vsem strokovnim organizacijam, katere so priključene URSSJ., sporočamo, da je sedež ljubljanskega krajevnega medstrokovnega odbora v Delavski zbornici v Ljubljani, kamor naj se naslovijo eventualni dopisi itd.

Krajevni Medstrokovni Odbor v Ljubljani.

Vsem sodružnim strokovnim organizacijam, kulturnim godbenim, pevskim in športnim društvom na področju ljubljanskega Krajevnega Medstrokovnega Odbora!

Kovinarska organizacija na Jesenicah proslavi dne 15. in 16. avgusta 1936 30 letnico obstoja svoje organizacije.

Delavstvo iz vseh krajev se bo te proslave udeležilo. Tudi ljubljanci se na ta pohod pridno pripravljajo in izgleda, da bo posebni vlak dobro zaseden.

V zvezi s to proslavo organizira ljubljanski K. M. O. 16. avgusta popoldne izlet iz Jesenic preko Vintgarja na Bled—Lesce, kjer nas čaka del posebnega vlaka.

Podrobnejše informacije daje s. Tome, tajnik K. M. O. v Ljubljani v Delavski zbornici, I. nadstropje.

Krajevni Medstrokovni Odbor v Ljubljani.

LESNI DELAVCI

Lesni delavci na Duplici pri Kamniku so postali zelo agilni, tako v strokovnem kakor tudi na kulturnem polju. Pod okriljem Zveze lesnih delavcev Jugoslavije, podružnica na Duplici, se prav lepo razvija tako strokovni, kakor tudi kulturni pokret. Na ta način se delavska mladina usposablja za borbo, ki jo še čaka. Organizacija orje ledino tako na strokovnem kakor tudi na kulturnem polju. V kratkem času se je osnoval pevski odsek, ki je prav pridno vadil. Potreba je pekazala, da se naj bi osnovalo pevsko društvo kot samostojno telo. Bilo je več trenj med posameznimi sodruzi, pa se je le tudi to prebolelo. Tako smo se odločili, da iz tega odseka osnujemo delavsko pevsko društvo »Planinka«, to društvo je imelo krstno proslavo dne 28. junija t. l.

Skupno pod vodstvom podružnice Zveze lesnih delavcev je priredila lepo prireditev na prostem socialno dramo »Rdeče rože«, ki je kot nalašč za naše razmere. Udeležba je bila nad vse pričakovanje lepa. Od vseh krajev so prihajali sodruzi in sodruže, da se za trenutek združijo z lesnimi sotrpini na Duplici.

Sodrug Kolovc je v imenu prirediteljev imel lep pozdravni nagovor, omenjal je, da se hoče tudi mladina na kulturnem polju udeleževati, gojiti hoče delavsko kulturo. Mladji sodrug Lepej je deklamiral lepo proletarsko pesem »Stroj«, ki jo je podal prav izvrstno.

Igra je bila podana v celoti dobro, skoro vsi igralci so prvič nastopili na oderskih deskah. Predvsem je bil na višku glavni zaupnik Jerič, ki ga je podal sodrug Sturm Franc. Pa tudi ostali igralci so svoje vloge odigrali prav dobro.

Pevsko društvo »Planinka« pa je med odmorji in pred pričetkom igre zapelo lepe delavske pesmi. Kar načuditi se nismo mogli, da je hotel pevovodja v tako kratkem času usposobiti delavce za javen nastop, zato mu gre še prav posebna pohvala in priznanje.

Po dramski predstavi se je razvila delavska veselica, za mlade plesalce in plesalke je skrbela kamniška godba, ki je prav pridno igrala poskočnice. Tako so prišli vsi

na svoj račun, mladi in stari. Želja publike je bila, da si prireditelji zamislijo zopet kaj takega. Pesem mladim sodrugov je odmevala kakor udarci klavira po nakovalu, pesem dela, pesem onih, ki za kruh trpe, akordi godbe pa so odmevali daleč naokrog. Tako je prireditelj uspela prav dobro. Zahvala gre tu tudi vodstvu podjetja, ki je dalo na razpolago potreben les in pa stole.

Sodruzi, naprej brez bojazni! V slogi je moč — v delu rešitev! Opazovalec

Pozor! Opozarjamo vse lesne delavce, mizarje in stolarje, da naj ne potujejo v Zagreb, tam se nahajajo lesni delavci v stavki. Kdor hoče potovati v druge kraje, naj se predhodno obrne na centralo Zveze lesnih delavcev Jugoslavije, Ljubljana, poštni predal 290, na s. Briceljina.

STROJNIKI

Strojniki in kurjači. V. nedeljo, dne 5. t. m. se je vršil v Mariboru sestanek naše sekcije za Maribor in okolico. Sestanek je izvenel v zahtevah vseh navzočih po starostnem zavarovanju, kolektivni pogodbi ter minimalnih plačah, katere bi pa ne smeje biti pod Din 1.500 na mesec. Doznale so se, ki bi se v našem stoletju ne smeje več dogajati. V nekaterih tovarnah se dela pri parnih strojih po 10, 12 in celo 14 ur in celo vse nedelje in to za bagatelno plačo Din 3.30 na uro. To naj bi bile plače kvalificiranih strojnikov, kateri imajo vso odgovornost za pravilni obrat v tovarni.

Milo rečeno, to je škandal v poravnavo katerega bi morale poseči tudi oblasti. Pa še drugo: v nekaterih podjetjih se obratuje celo z neizprašanimi delavci, kar bi lahko bilo i za delavca i za tovarno katastrofalno.

Ako ta naš opomin ne bo zalegal, pridemo drugič z imeni dotičnih podjetij na dan in napeli bomo druge strune. Slične sestanke za izboljšanje našega položaja bomo priredili v kratkem v Kranju za Gorenjsko okrožje in v Borovnici ali Logatcu za Notranjsko.

Vse kolege prosimo, da se bodo teh sestankov udeleževali, ter pripeljali še neorganizirane tovariše.

Vsem članom sekcije strojnikov in kurjačev.

Pozivamo vse člane, kateri so s članarino v zaostanku, da zaostale prispevke plačajo ter da v bodoče vrše redno svojo dolžnost do svoje organizacije. Kdor bo več kot 3 mesece v zaostanku s članarino, se mu bo ustavil strokovni list ter se ga bo brezpogojno izbrisalo iz članstva in s tem izgubi tudi vse pravice. Red mora biti pri članih kakor tudi pri funkcionarjih.

Odbor sekcije Ljubljana.

ŽIVILCI

Vsem pekovskim pomočnikom v dravski banovini.

V zadnji številki »Ljudskega glasu« smo sporočili, da je min. za soc. politiko izdalo Uredbo k Zakonu o prepovedi nočnega dela v pekovskih obratih. — Danes objavljamo glavni izveček te Uredbe, ki stopi v veljavo najkasneje do 9. septembra 1936.

Člen 1.

V vseh pekovskih podjetjih, kjer se proizvajajo kruh ali luksuzno pecivo, je prepovedano za pomožno osebo vsako delo od 15. ure do 3. ure, če gre za eno izmeno in od 19. ure do 3. ure, če gre za dve izmeni.

Delovni čas pomožnega osebja sme trajati v industrijskih podjetjih (15 delavcev) po 8 ur, v obrtnih podjetjih (pod 15 pekovskih delavcev) največ 10 ur, za vaje in pomočnike do 16 let starosti pa po 8 ur na dan itd.

Člen 2.

Največ 3 ure pred normalnim delom, t. j. pred delom ob mizi, ki se ne sme pričeti pred 3. uro, je dovoljeno pripravljalo delo. V pripravljalo delo spada: kuriti peč, pripravljati kvas in mesiti testo. Za delo ob mizi se smatra: deljenje, tehtanje in razdeljevanje kruha na mizi itd.

Člen 3.

Prosto delo je dovoljeno na dan pred sejmom in na dan sejma samega, pri cerkvenih slavnostih, velikim narodnimi svečanostmi, vojaškimi manevri, pohodi vojske in temu podobno; isto pomožno osebje pa se ne sme zaposlovati dalje od 10, odnosno 8 ur na dan itd.

Člen 4.

Nedeljski počitek je nepretrgan in traja 36 ur in sicer od 15. ure v soboto do 3. ure v ponedeljek, če se dela v eni izmeni, a od 19. ure v soboto do 7. ure v ponedeljek, če se dela v dveh izmenah itd.

Radi pomanjkanja prostora ne moremo priobčiti cele Uredbe, zato svetujemo pekovskim delavcem, da si nabavijo »Službeni list« z dne 27. junija 1936, kjer je ta Uredba objavljena. List stane 3.50 Din.

Borbe živilskih delavcev v Jugoslaviji.

Stavka pekovskih delavcev v Cetinju je končana z uspehom; povišanje plač, skrajšan delovni čas, nadure s 50%. Stavka je trajala 7 dni.

Tudi stavka pekovskih delavcev v Mostaru je z uspehom končana, pridobili so 100% na zboljšanje soc. položaja.

V meznem gibanju so mlinarji v Sl. Počeni dosegli poleg drugih ugodnosti tudi povišanje plač od 25 do 75 Din mesečno.

Stavka mlinarskih delavcev v Stari Kanizi je likvidirana z uspehom.

Karlovski pekovski delavci so si priborili kolektivno pogodbo, s katero jim je povišana plača od 50% do 100%.

V Petrinju je obnovljena kolektivna pogodba mesarskih delavcev.

V Zagrebu je stopilo 5. julija nad 500 pekovskih delavcev v stavko. Naj nihče ne potuje tja — Zagrebčani ne poznajo šal!

V Ljubljani so pekovski delavci v meznem gibanju, tudi v Ljubljani naj ne prihajajo pekovski delavci!

Živilski delavci brez razlike! Organizirani in v borbi stoječi živilski delavci Vas kličejo — Vas vse, kateri stojite še ob strani, podprite jih, podprite njih boj, ki je tudi Vaš! Podprite jih s solidarnostjo in vstopite v organizacijo, med Vaše sotrpine!

Cim močnejši bomo, tem lažje bomo zmagovali in se otreli izkoriščanja in izkoriščevalcev!

Prijavite se živilskim organizacijam v Ljubljani, Mariboru, Celju, Jesenicah ali Kranju, ali pa Savezu Živežarjev v Zagrebu!

MONOPOLCI

IV. redni občni zbor podružnice Saveza monopolskih preduzeča i prerade hartije u Jugoslaviji se je vršil, dne 14. maja t. l. v veliki dvorani Delavske zbornice. Občni zbor je bil zelo dobro obiskan. Strokovno komisijo za Slovenijo je zastopal s. Bricelj, savezno centralo pa s. Čamerlik, podpredsednik Saveza.

S. predsednik pozdravi vse navzoče, posebno pa zastopnika Strokovne komisije in Saveza, nato oriše delovanje podružnice v preteklem letu. Po izčrpnem poročilu preda besedo tajniku, ki pojasni administrativno delo med letom. Med drugim je imela podružnica 15 rednih sej in 3 izredne, članski sestankov je bilo sedem. Na vseh sestankih, sejah in pri vsaki priliki se je odbor trudil za izboljšanje položaja svojih članov. Pri volitvah obratnih zaupnikov v Tobačni tovarni je dobila naša lista 474 glasov in 10 zaupnikov.

Blagajniško poročilo je podal agilni in poštenjavni blagajnik. Prejemkov je bilo Din 29.237. Za bolne člane se je porabilo procentualno 19.25%. Podpora je prejelo 12 članov-ic v skupnem znesku Din 1.905. Bolniške podpore je prejelo 236 članov-ic v skupnem znesku Din 18.792.75.

Za nadzorni odbor je poročal s. Marinšek, kateri je podal obširno poročilo. Dosedanjemu odboru se je soglasno podala razrešnica. Po poročilih funkcionarjev je pozdravil v prisrčnih besedah vse navzoče s. Bricelj. Poročal je o splošnem gibanju ostalih delavcev in spodbujal navzoče k nadaljnjim borbam za doseglo boljše bodočnosti, z kar je predvsem potrebna močno izgrajena strokovna organizacija.

Sledile so volitve novega odbora. Izvoljeni so bili sledeči sodruzi in sodruge: predsednik: Čamerlik, namestnica: Skrabelj Cilka, tajnik: Demšar, namestnik: Porenta, blagajnik: Frece, namestnik: Janželj in odborniki: Tavčar, Suhadobnik Mara, Ban Francka, Černe, Ribnikar, Vrhovec, Križanec, Trtnik Kati, Pucihar Fani, Legiša in v kontrolo: ss. Banovec in Bučan. Pri slučajnostih poroča s. Demšar, da bo novo izvoljeni odbor v bodočem letu prirejal zaupniške sestanke in sploh skrbel za izobrazbo svojih članov v strokovnem pokretu.

Občni zbor se je zaključil v lepem soglasju in vsak izmed navzočih je sklenil po svojih najboljših močeh skrbeti za procvit naše koristne organizacije.

Poročilo z II. seje dne 5. jun. 1936. Na tej seji se je ukinilo »prostovoljni« dinar, ker se je ugotovilo, da je večina delavstva proti pobiranju istega. Pobiralo se bo pa raje na polje za res potrebne in dalj časa bolehe člane, ker se tudi nabere večja vsota.

Monopolci-ke, v zelo težkem stanju se nahajamo, tako v težkem, da se vsak zgrozi, kaj bo pa v bodočnosti. Zato naj vsak pomisli na naš položaj in dela v izboljšanje s tem, da bo vztrajal in pridobival nove člane.

Odbor podružnice Saveza radnika-ca monopolskih preduzeča u Ljubljani.

KOVINARJI

Ljubljanska podružnica SMRJ objavlja v vednost svojemu članstvu!

S 1. julijem se določa sporazumno z organizacijo strojnikov naslednja uporaba lokala: Ponedeljek: kovinarji; torek: stroj-

niki; sredo: kovinarji; četrtek: strojnikji; petek: kovinarji; sobota: kovinarji; nedelja: strojnikji. Dalje se opozarja vse članstvo, da se je treba prijavljati za vse podpore ob sobotah od 16. do 18. ure, izplačevala pa se bodo vsako naslednjo sredo od 17. do 18. ure. Prispevki se kasirajo samo ob sobotah in eventualno tudi ob ponedeljkih, obakrat od 17. do 19. ure.

Odbor.

Kovinarji Moste. Članstvo podružnice Saveza Metalnih Radnika Jugoslavije, podružnica Moste, se premalo zaveda svojih dolžnosti, ker se opaža, da člani in članice ne prihajajo redno na sestanke. Vsak delavski sestanek je velike važnosti v vseh vprašanih in zadevah delavskih interesov, ker na članskih sestankih se obravnavajo stvari, ki so za delavstvo velike važnosti.

Če se na sestanku nekaj sklene, a vsi člani o tem niso poučeni, ker jih na članskem sestanku ni bilo, in potem ravno tisti kritizirajo delo funkcionarjev, tam po tovarni in gostilnah, to od njih ni pravilno. Vsa kritika po tovarni in tam okoli naj se preneha.

Članstvo naj na članskih sestankih pove svoje mnenje in zahteve, naj kritizira nepravilno delo zaupniškega in podružničnega odbora samo na članskih sestankih.

Delavstvo naj se zaveda, da je v slogi moč, ker kolikor večja bo naša skupnost, tem večji bo naš uspeh.

Zahvala. Podpisana Berta Skubic se tem potom zahvaljujem vsem sodrugom in sodružicam tovarne »Saturnus«, ki so mi poklonili Din 560.— (petsto šestdeset Din) kot pomoč v času moje bolezni. Vsem sodružica zahvala. Berta Skubic.

Dopis z Jesenic.

Splošno stanje pri KID je vedno bolj napeto. Z raznimi izgovori na račun Zenice napoveduje podjetje znatne redukcije v obratih žične valjarne, žičarne in žebjarne, to je v obratih, kjer izdelujejo žeblice in material za iste. Pri tem se podjetje sklicuje na svojo zalogo, češ, da isto ne bo moglo izprazniti, ker že sedaj Zenica sprejema naročila za ta material in je radi tega podjetje prisiljeno zmanjšati produkcijo. Zato je sedaj uvedlo skrajšani delovni čas in poslalo nekatere delavce teh obratov na prostor. Kakor pritiska podjetje na nas kovinarje, ravno tako pritiska tudi na stavbino delavstvo, katerega imamo nad 300. To delavstvo je zaposleno pri raznih stavbenih in zidarskih delih v tovarni in pri stanovanjskih stavbah. Vsem tem delavcem je odpovedano z motivacijo, da KID ne more nalagati takih investicij v obrate na Jesenicah, ko se pojavlja konkurenca Zenice od dne do dne očitnejše. Širijo se tudi drugačne vesti o vzrokih teh redukcij, vendar o tem pozneje.

Jasno je, da je to iz gotovih gospodarsko-političnih namenov podjetja in pri tem mora seveda, kot vedno, plačati račun delavstvo.

Vendar je vsaj eno dejstvo razveseljivo, da se je delavstvo, oziroma njegovo vodstvo, sporazumelo in tako ob 12. uri sklenilo, v bodoče enotno nastopati v obrambo vseh skupnih interesov in pravic. Osnoval se je, na predlog podružnice SMRJ, skupen medstrokovni akcijski odbor (MAO), ki temelji na sledečih skupnih zahtevah, oziroma na sledeči platformi:

1. Proti fašizaciji del. strok. organizacij in proti njih razpustu.
2. Za svobodo koalicije, svobodo tiska in govora, svobodo prepričanja in stankanja.
3. Proti uničenju slovenske industrije.
4. Za popolno izvajanje socialne zakonodaje in proti uničenju iste.
5. Za uvedbo 40urnega delovnega tedna ob nezmanjšani mezdli.
6. Za mezde, ki naj omogočijo obstoj delavski družini.
7. Za popolno izvajanje kolektivne pogodbe.
8. Za pravičen delovni red.
9. Za splošno uvedbo plačanih dopustov, družinskih doklad in stanovanjskih doklad.
10. Za zgraditev delavskih stanovanj in za izvedbo zaščitnih in higijenskih naprav.
11. Za takojšnjo rešitev vseh spornih točk in novih akordnih postavk.
12. Proti krivičnemu kaznovanju delavstva in za zahtevo, da se odpuščeni in premeščeni delavci zaposlijo ponovno pri svojem prejšnjem delu.

Podpisane organizacije, ki tvorijo ta MAO, se zavezujejo, da se bodo za izvedbo tega programa borile z vsemi razpoložljivimi silami.

S tem smo vendar že enkrat prekorajčili intrige raznih strankarskih demagogov in prišli vsaj do skupnega programa, na katerem naj temelji naša bodoča borba. Vendar bo treba sedaj tudi z delom pokazati, v koliko so te organizacije za tem programom in kakšne so tiste razpoložljive sile, s katerimi se bodo borile. Delavstvo od samega programa še ne bo imelo koristi, zato zahtevamo od vseh delavskih predstavnikov, da grejo na delo in popularizirajo ta skupen program med vsem delavstvom, da bo vsaj organizirano delavstvo stalo za tem programom in se zanj tudi iskreno borilo.

Zalostno je pri tem edino to, da nekatere osebe, ki so bile še pred kratkim v vodstvu podružnice, ne uvidevajo potrebo skupnosti in še vedno uganjajo svoji, za delavstvo skrajno škodljivi separatizem. Martinarska sekcija ne plačuje več članskih prispevkov naši podružnici, ampak iste zahtuje, povod zato sta predvsem Čelesnik Ivan in Toman Franc. Ti osebi se nikakor ne moreta sprijazniti z dejstvom, da ne predstavljata več člane naše podružnice in sedaj na vse načine rovarita proti podružnici in škodujeta s tem vsemu delavstvu.

Hočeta se pa na vsak način uveljaviti. Zato ne izbirata sredstev, pa četudi na ško-

do drugih. Ti dve osebi sta kot obratna zaupnika intervenirala pri obratovodstvu za razne martinarske zahteve, tako za obleke, cokolje, predpasnike itd. Te intervencije sta napravila preko organizacije. Da bi svoj namen dosegla, in ker obratovodstvo ne daje na lepe obraze, sta bila v kompenzacijo za martinarske zahteve pripravljeni dopustiti znižanje akordne postavke pri škarjah za 36%. Lepa je ta »borbenost« na račun drugih, toda takšnega uveljavljanja je na Jesenicah zaenkrat konec.

Pri tem treba povedati tudi na račun podjetja to, da je podjetje prej vedno odklanjalo obratne in glavne zaupnike v zadevi pogajanj in zahtevalo le predstavnike delavskih strok, organizacij, sedaj pa, ko so te osebe zgubile te funkcije, to ne velja več. **Podjetje že ve, zakaj tako dela!**

Tudi to še ni vse. Čelensnik se ni vstrasil niti poti v Lipnico, da tam odvrne zaposlene delavce od namena, da se organizirajo. Tudi v Lescah, pri podružnici kovinarjev, hoče spet nekaj mešati, toda zaenkrat mu to ni uspelo in mu menda tudi ne bo.

Ker članstvo naše podružnice zahteva, da se take ljudi javno razkrija in vrže iz saveznega članstva, smo to v interesu saveza tudi primorani napraviti. Članstvo in tudi ostalo delavstvo mora vedeti, da za take ljudi, ki bi kovali svoj osebni prestiž na račun ostalega delavstva, ni mesta v našem savezu. Taki ljudje morajo ven, ker škodujejo ne samo ugledu in interesom saveza in članstva, ampak vsemu delavstvu.

Sicer že tako niso več člani podružnice, ker ne plačujejo članskih prispevkov podružničnemu blagajniku. Vendar smo morali to vsem članom in ostalim delavcem v vednost objaviti, ker smatramo, da je velik del članov martinarske sekcije, ki ni točno poučen o celi zadevi. Zato s tem javno apeliramo na člane martinarske sekcije, naj se prijavijo najdlje do 1. avgusta t. l. pri podružničnem blagajniku, ako hočejo še nadalje obvarovati z dolgoletnim članstvom dosežene pravice. Nasprotno se kasneje ne bodo več šteli kot člani in s tem tudi izgubijo vse svoje stare članke pravice, četudi bi še nadalje plačevali članarino za to neodgovornim osebam. Pri tem opozarjamo ponovno na članek v zadnjem »Delavcu«.

* Naša podružnica se letos pripravlja, da proslavi dne 15. in 16. avgusta 30 letnico svojega obstoja. Vabimo vse sodruge in sodružice ter prijatelje, da pridejo tedaj na Jesenice, da se spoznajo in pogovorimo o vseh naših težkočah in skupnih vprašanjih. Dosedaj so javljeni posebni vlaki iz Celja in Ljubljane. Želimo, da se nas zbere čim več, da bomo tako dostojno manifestirali naše kovinarsko in delavsko gibanje. Zato pridite!

* V zadnjem času se je začelo pri nas gibati tudi stavbinsko delavstvo. Organizacija tega delavstva pridno napreduje in je sedaj organizirana že nad 200. Podjetje je vsem odpovedalo, baje iz tega razloga. Izgovorja pa se na Zenico. Pri tem niso prizadeti samo stavbinci, tudi kovinarji so prikrajšani in se jim ne obeta boljše. Zato združimo se in borimo se skupno! Zato predlagamo, da se tudi za stavbince osnuje skupen akcijski odbor.

Dne 29. junija smo imeli javno zborovanje omladine. Obisk je bil precej dober. To je bilo menda prvo zborovanje mladine v zadnjih letih. Mladina je poročala o svojem bednem in brezupnem položaju in videlo se je, da gleda mladina stvarno in s skrbjo v bodočnost. Sklenjeno je bilo, da podpre inicijativno Strokovne komisije za osnivanje mladinske organizacije. Sestavljena je bila tudi resolucija, ki je bila poslana Strokovni komisiji. V glavnem vsebuje sledeče točke: Popolnoma samostojno organizacijo, katero naj upravlja in vodi mladina sama; sodelovanje z vsemi ostalimi mladinskimi organizacijami in društvi; vsestranska možnost udeleževanja in to na strokovnem, kulturnem in športnem polju; nizka članarina itd.

Tudi mi pozdravljamo inicijativno Strokovne komisije, da se osnuje mladinska organizacija v sklopu URSSJ-a in apeliramo nanjo, da mladina da res taka pravila in tako organizacijo, kakršno mladina zahteva in potrebuje.

* Dne 30. p. m. je zborovalo stavbinsko delavstvo. Zahtevalo je, da se uveljavi ljubljanski sporazum, s sorazmerno porazdelitvijo medzami na podlagi dražjega življenja pri nas, tudi za Jesenice in okolico. Ponovno zborovanje je bilo sklicano 3. t. m. Vendar je to zborovanje oblast prepovedala. Jutri, to je 4. t. m., pa potече odpoved večjemu številu delavstva.

Opomba uredništva. Za polemichen del v tem sestavku uredništvo ne prevzema odgovornosti in jo prepušča dopisniku.

RUDARJI

Stavka rudarjev v Hrastniku.

V torek, dne 7. t. m. so rudarji rudnika Hrastnik stopili spontano v stavko. Vzrok tega je v glavnem bil ta, da so dobili v ponedeljek, dne 6. t. m. zaslužne izkaze, iz katerih je bilo razvidno, da so 4 nasadbe zopet zaslužile pod gospodsko dnino, in sicer od 28—36 Din, a gospodska dnina znaša Din 37 na storjeni šilt. Ker je Trboveljska družba na tem rudniku že dalje časa prakticirala,

da je rudarje pod gospodsko dnino plačevala, je bilo ogorčenje med rudarji vedno večje. Radi tega je bilo pričakovati, da bo prej ali slej prišlo do izraza splošne nevolje rudarjev.

Pri pogajanjih, ki so se tozadevno vršila pri ravnateljstvu rudnika Hrastnik, ni prišlo do sporazuma vsled neuvidevnosti ravnateljstva samega. Dne 9. t. m. so se nato vršila pogajanja med zastopniki delavstva in rudarske oblasti v Ljubljani na Trboveljski prem. družbi. Po daljših razpravah se je vendar končno dosegel sporazum v vseh spornih točkah. Bistvo tega sporazuma je v tem, da ako bodo hrastniški rudarji sami upoštevali določbe sporazuma, potem jih družba ne bo mogla več plačevati pod gospodsko dnino.

Protestiramo. Od upokojenih rudarjev iz Trbovelj smo dobili obvestilo, da za tekoči mesec julij se niso vsi prejeli pokojnine. Pač pa so dobili od bratovske skladnice pozive, da se naj na določen dan javijo pri pregledni komisiji v svrhu ugotovitve njih delazmožnosti. Med temi pozivanci so tudi upokojenci v starosti od 50 do 60 let.

Mi vemo, da že dolgo obstoja načrt za sanacijo pokojninske blagajne bratovske skladnice na ta način, da se uboge upokojence vrže v ponoven zdravniški nadpregled in se tistim upokojencem, kateri ne bodo imeli dvetretjinske delazmožnosti, pokojnina do nadaljnjega ustavi.

Če gre sedaj res za izvršitev te namere, potem protestiramo v imenu vseh rudarjev in najbolj pa še v imenu prizadetih upokojencev proti takšnemu postopanju. Zakaj, če se misli na ta način sanirati pokojninsko blagajno bratovske skladnice, da se bo ubogim upokojencem kosti na starost pregledovalo in pokojnino jemalo, potem naj se rajši tako zavarovanje sploh ukine in preneha z odiranjem rudarjev in plavzarjev z visokimi prispevki za to zavarovanje.

Zato še enkrat: **Protestiramo!**

Zagorje. Gospodarska kriza, ki pretresa premogopne revirje, nas sili vse rudarje, ne glede na organizacijsko pripadnost, da razmišljamo o svoji usodi in iščemo potov do izboljšanja našega položaja. Strokovne organizacije vseh smeri sklicujejo pogosta zborovanja, na katerih se vrše posvetovanja, kaj in kako ukreniti. Rudarji hodimo na vsa zborovanja in primerjamo in opazujemo, kje bi se rodile kakšne misli, ki bi bile za našo situacijo najbolj koristne. Zadnjič sem se udeležil shoda JSZ, ki se je vršil 26. 6. v Zadrudnem domu. Tovariš Lombardo iz Ljubljane je prevzel na temu shodu težko nalogo opisati splošen položaj vsega delavstva. Njegova izvajanja so bila precej izčrpana in odobravanja vredna. Toda v jedro problema se ni spustil, ker bi bilo treba temeljito pojasniti, kako je pravzaprav z državnimi naročili premoga. Ta posel je prepustil g. kaplanu Vodušku, ki je poročal, da so se zvišala naročila od 29 na 31 tisoč ton. Pri tem se je na neprestano zaletaval v poročilo v »Delavski Politiki« v tej stvari, češ, da ni stvarno in objektivno in da člankar ali ni znal računati, ali pa, da je demagog.

Prepuščam člankariju, da uredi svoje račune z g. Voduškom, ugotovim naj le, da so take vrste govori silno škodljivi rudarskem položaju. Tudi če bi bilo točno, kar je glede poviška naročil premoga poročal g. Vodušek, bi bilo vendar nesmiselno pričakovati, da bo delavski časopis, kakor je »Delavska Politika«, pel čast in slavo tistim, ki bi bili to povzročili, saj bi ne napravili nič drugega, kakor skromno izvršili dolžnost, za katero so postavljeni. In potem, ali bi se sploh izplačalo govoriti o takem povišku, ki pomeni kapljico v morje za sestradane revirje. Naj si g. Vodušek ogleda temeljito izplačila, ki jih sprejemajo rudarji, naj pri vsakem prešteje člane njegove familije, ki jo mora vzdrževati, potem bo pa moral sam uvideti, da je vsaka, še tako ostra kritika mnogo, mnogo preblaga.

(Op. ur. Iz dopisa smo izpustili polemiko glede delovanja krščanske mladinske zveze, ki spada bolj v kak mladinski list, kakor v strogo strokovno glasilo, kakor je naš »Delavec«. Sicer naj nam bo pa dovoljeno pripomniti, da v skromnem mesečniku, kakor je naš list, ne more biti prostora za razglabljanje filozofskih načel, o katerih so popisane že cele gore knjig. Naš list ima nalogo podpirati akcijsko strokovno organiziranih delavcev in vzbujati v njihovi vrstah enodušnost, ne pa razkrajati njih udarnost s filozofskimi razpravami.

SPLOŠNA DELAVSKA STROKOVNA ZVEZA

Dvajset let kemične organizacije v Mostah. Letos praznuje podružnica Splošne delavske strokovne zveze v Mostah dvajsetletnico svojega obstoja. Njena zgodovina sega nazaj v čase svetovne vojne, ko je bila svoboda besede povsem zatrta in je samo kri govorila na bojnih poljanah. Delavci v tovarni so opravljali svojo odgovorno službo pod nadzorstvom nasajenih bajonetov, ob slabi hrani in raztrgani obleki. Ker je vojaška uprava tovarne vedno huje pritiskala na delavce, za vsak najmanjši prestopok jih zapirala v to prirejene prostore kar v tovarni, se je pričelo

med delavci gibanje, da se to nezno stanje odpravi. Razmišljati ni bilo treba dolgo, kaj je treba storiti, saj je za vse take bolezni samo en lek — organizacija.

Ko se je leta 1916 prvi tozadeven sestanek za ustanovitev organizacije vršil, se ga je delavstvo tovarne polnoštevilno udeležilo. Postavljene so bile zahteve in sicer, da se mora dobiti za pošteno delo pošteno plačilo. Takratni ravnatelj tovarne, bivši avstrijski oberleutnant, je iz delavske enodušnosti spoznal, da jih zgrda ne bo mogel več ugnati, ker so bili že na robu svojega obupa, zato se je odločil za drugo taktiko: za pogajanja. Pri teh so dosegli delavci izboljšanje svojih plač in sklenitev kolektivne pogodbe, po kateri je bila vpeljana tudi družinska podpora za otroke do 16. leta. Za večje praznike je bil dogovorjen nabavni prispevek in doseženih je bilo še drugih ugodnosti, kakor premog, mleko itd. Najvažnejša pridobitev je pa bila, da je bila nad delavstvo odpravljena vojaška disciplina.

Iz te male zgodovine je razvidno, kako čudovito moč hrani v sebi delavska organizacija, če je kompaktna in enotna. Spomnili smo se te kratke zgodovine zato, da ob dvajsetletnici pogledamo nazaj v tiste čase, ko smo morali premagati začetne težave, za ustanovitev organizacije in za skupen delavski nastop. Po dvajsetih letih sicer vidimo, da so med delavstvom še ljudje, ki mislijo, da se bodo že drugi zanje borili, sami bi pa hoteli ostati lepo v senči in počakati, da jim bodo pečene ptice same na krožnik letele. Tudi taki so, ki se zanašajo, predvsem na obratne zaupnike, pa še vedno ne vedo, da daje moč obratnim zaupnikom delavska skupnost in enotnost, organiziranost in povezanost.

Toda nič zato, kar nismo opravili v dvajsetih letih, bomo v bodočih. Naša volja je nezmanjšana, nasprotno mi vidimo, da se je misel organizacije ukoreninila in delali bomo na tej misli, dokler na celi črti ne zmagamo.

Franc Jančič, predsednik SDSJ, Moste.

Jubilejni dan hrastniških steklarjev. — Preteklo nedeljo, 5. t. m. so praznovali hrastniški steklarji tridesetletnico obstoja svoje strokovne organizacije. Slavlja se je udeležilo celokupno hrastniško delavstvo, ter delegacije in gostje iz vse bližnje in daljnje okolice. Pri priložnosti jutranjih vlakov so priredili domačini prihajajočim gostom slavnostni sprejem, nakar se je izpred kolodvoza formiral dolg sprevod z dvema godbama, v katerem je korakalo čez dva tisoč zavednih sodrugov in sodružic. Na slavnostnem prostoru je izrekel predsednik podružnice s. Beutl dobrodošlico udeležencem in združenim pevski zbori so zapeli »Delavski pozdrav«. Po pozdravnih govorih zastopnikov bratskih strokovnih organizacij, je domačin s. Kelner v jedratnem govoru orisal zgodovino bojev steklarških delavcev. Spomnil se je pri tem starih sodrugov Cobala, Sitarja in pokojnega Valanta, ki so hodili med steklarje in zanašali med nje organizacijsko misel. Tudi nasprotniki niso prizanašali in zgodilo se je, da gostilničar pod svojo streho ni trpel razgovorov o organizaciji in so se morali ti nadaljevati — pod železniški viaduktom. Po živahnem odobravanju, ki je sledilo Kelnerjevemu govoru, sta častitela zavednim steklarjem tajnik njihove centrale s. Lovro Jakomin, v imenu Strokovne komisije je pa spregovoril s. France Leskošek. Lepa in prisrčna proslava je zapustila tako v hrastniški dolini, kakor med zunanjimi udeleženci najbolj sodružne vtise. Častitkam k uspešnemu delu se pridružuje tudi naše uredništvo z najboljšo željo, da bi ostali steklarški delavci to, kar so, jedro zavednega proletarijata v revirjih.

Izlet podružnice Moste, Ljubljana, Vevče, Medvode in Kranj prirede ob priliki 20-letnega obstoja strokovne organizacije kemičnih delavcev v Mostah izlet v Smlednik. Izlet se vrši v nedeljo, dne 2. avgusta s sledečim sporedom: Ob 7.45 zjutraj dohod z vlaki iz Ljubljane in Kranja v Medvode. Ob 8. uri dohod iz Medvoda v Smlednik. Ogled stare graščine, odpočitek v prosti naravi. Ob 12. uri kosilo na vrtu gostilne pri »Jošku« (Janez Hočevar, Sv. Valburga, štev. 11).

Ob 2. uri popoldne na vrtu imenovane gostilne delavsko zborovanje. Po končanem zborovanju prosta zabava.

Ob tej priliki proslavimo tudi 40 letnico članstva predsednika ljubljanske podružnice, sodruga Karu Jožeta.

Delavstvo imenovanih podružnic, kakor tudi članstvo drugih strokovnih organizacij vabimo, da se tega izleta in proslave v čim večjem številu udeleže. V kolikor člani ne bi prišli z jutranjim vlakom, naj se pripelejo opoldne, ali pa s kolesi na zborovanje.

Zborovanje tekstilnega in pletilnega delavstva v Grosupljem. Na praznik 29. junija se je vršilo ob pol 4. uri popoldne v gostilni Koprivec Alojzij zborovanje delavstva vrvarne in tkalnice v Grosupljem. Navzočih je bilo okrog 160 delavcev in delavk. O položaju tekstilnega delavstva in pomenu strokovne organizacije je poročal s. Jakomin, centralni tajnik zveze.

Delavstvo je pristopilo v organizacijo in izvolilo sledeči pripravljalni odbor:

Marinčič Janez, Zupančič Janez, Tavš Karol, Potokar Jože, Globokar Albin, Sabotič Pavla, Makovec Avguštin, Brodnik Marija, Javornik Miha in Mehle Martin.

Oblasti so vložena pravila in se bo vršil ustanovni občni zbor, čim bodo ista potrjena.

Bled. Dne 26. junija se je vršil v restavraciji »Savica« na Bledu sestanek pletil iz obeh tovarn vezenin na Bledu. Se-

stanka se je udeležilo okrog 70 delavk in delavcev in je o pomenu organizacije in položaju tekstilnega in pletilnega delavstva poročal tajnik s. Jakomin. Po zborovanju je bil izvoljen pripravljalni odbor, ki je podpisal in predložil oblasti pravila za ustanovitev podružnice na Bledu. Vse navzoče delavstvo je v organizacijo pristopilo.

Organizacijsko gibanje tekstilnega delavstva v Celju.

Kakor smo že zadnjič poročali, se je delavstvo tekstilnih tovarn »Metke«, »Bergman« in »Elke« kompaktno organiziralo. V tem času sta se vršila v Celju dva sestanka, in sicer 21. junija in 1. julija. Tajnik zveze s. Jakomin je na sestanku temeljito poročal o položaju tekstilnega delavstva ter o nalogah članstva v organizaciji. Prvega julija so se vršile v Celju tudi intervencije v tovarni Bergman in Elke. Delavstvo se je pritoževalo, da se od strani raznih nasprotnikov organizacij polzuša delavstvo od organizacij odvrti in delati med organiziranim delavstvom zmedo. Radi teh stvari in ker tudi nekateri predstavniki podjetja v tovarnah organizaciji nasprotujejo, se je interveniralo in so vodstva podjetij izjavila, da organizaciji ne nasprotujejo, želijo pa imeti v tovarnah red in mir.

Delavstvo samo želi, da je v tovarnah red in mir, da se izvajajo zakoniti predpisi o zaščiti delavcev, nasprotovati jim, da se organizirajo, pa ne bo dopustilo, ker jim to pravico daje zakon o zaščiti delavcev.

Mnogokrat podjetniki, ki organizacije niso vajeni, napačno domnevaajo, da organizacija povzroča nemir in nered v tovarnah. To pa nikakor ni res. Dajte delavstvu pošteno existenco, izvajajte zaščitne zakone, ravnajte z delavstvom kot z ljudmi, pa se boste kmalu prepričali, da so organizirani delavci mnogo boljše kakor neorganizirani in da tudi vestneje in točneje opravljajo svojo službo. Če se pa delavstvo na razne načine izjva, pa ni delavstvo krivo, če nastajajo nemiri.

Iz sekcije pivovarniških delavcev.

Kakor smo že zadnjič poročali, je delavstvo pivovarne Union v Ljubljani preko svoje organizacije Splošne del. strok. zveze Jugoslavije predložilo podjetju spomenico za izboljšanje svojega položaja in izvajanje obstoječe kolektivne pogodbe.

Po treh pogajanjih, ki so se vršila 22. in 30. junija ter 4. julija, je bil napravljen sporazum, s katerim se je podjetje obvezalo, da bo upoštevalo:

1. kolektivno pogodbo, zlasti pa točki 15 in 16.

2. Da bodo vsi delavci, ki vrše službo profesionalistov, prejemali tudi plače profesionalistov, če opravljajo profesionalistovska dela vsaj 6 tednov nepretrgoma.

3. Da dopusta za bodoče upravičeni vsi delavci, ki so zaposleni najmanj 2 leti in sicer do 5 let službe 5 dni dopusta, nad 5 let službe pa 7 dni dopusta, za kateri čas se izplača polna plača. S tem so pridobili vsi delavci podjetja pravico do plačanega dopusta. Do sedaj je bilo na dopuste upravičenih približno polovico delavcev.

Uredilo se je tudi nekatere stvari manjšega značaja, dočim se je zahtevala po zvišanju plač in deputatu piva odložila, ker se je moralo upoštevati argumentacije podjetja radi izredno slabe konjunktore in stalnega padanja konzuma.

V času gibanja je imelo delavstvo tudi 3 sestanke, na katerih se je o poteku pogajanj sproti obveščalo.

Napravljen je bil pismen sporazum, ki ga je delavstvo na zadnjem zborovanju odobrilo.

S tem je mezno gibanje pivovarniškega delavstva v Ljubljani z delnim uspehom zaključeno. Delavstvo se poziva, da ostane kakor doslej kompaktno v organizaciji, da bo vedno v pripravljenosti za očuvanje sedanjih in eventualno pridobitev novih pravic.

Naročilnice za revijo Svoboda so bile priložene zadnjemu Ljudskemu glasu, ki ste ga tudi Vi prejeli. Uprava je prejela na te naročilnice veliko število novih naročnikov. Na žalost je bilo med več sto naročniki le 7 žensk, vsi ostali pa moški, čeprav je revija v prvi vrsti pisana za naše ženske in čeprav imamo po tekstilnih tovarnah v Sloveniji na primer več naših žensk nego moških. Vzrok je v tem, da Vi teli naročilnice niste nikomur izročili.

Poiščite naročilnico doma in jo dajte delavkam, ki nimajo niti političnega, niti strokovnega časopisa.

Svoboda je za njih in če jo bodo enkrat brale, bodo ostale naše naročnice, ker je tako zanimivo in poljudno pisana, da človek naravnost uživa pri čitanju.

Zanimive so slike, ženska ročna, kuhinjska dela in njihove ostale skrbi. Mi vemo, da si moški ne morejo držati toliko raznih časopisov, zato pa naj skrbje, da bodo »Svobode« med ženske razširili. One jo dobijo zase in za svoje otroke, ker tudi za te je zanimiva.

Uprava »Svobode«.

Pozor Jesenice in Javorniki!

Predno kupite blago za obleko, se prepričajte, kaj kupite, ker dobite na 6 mes. odplačevanje angleško, češko, in domače blago po konkurenčnih cenah.

Javite po dopisnici svoj naslov in Vas potnik obišče z vzorci na domu.

Anglo tekstil

Mulej Franc, zast. in kom. prodaja, Jesenice - Fužine